

Ders : 54**Konu : İnsanın Yaratılışı ve Halifeliği**

İnsan, yeryüzünde **“Halife”** olarak yaratılmıştır.

Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

“Hatırla ki Rabbin meleklere: Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım, dedi.”¹

Hilâfet kelimesi sözlükte; “bir kimsenin diğerinin yerini alması, onu temsil etmesi, onun selâhiyetlerini kullanması” mânâsına gelir.

Halife ise, vekil ve temsilci demektir. Halife, kendisinden önce yeryüzünde bulunan meleklerin yerine veya meleklerin dışındakilerin yerine geçen demektir. Burada sözü geçen halife, Hz. Âdem (a.s.)’dir. O, hüküm ve emirlerini yerine getirme konusunda Allah’ın halifesidir. Allah’ın yeryüzüne gönderdiği ilk peygamber de odur.² Ancak buradaki halife sıfatı, yalnız Hz. Âdem’e mahsus değildir. Bu sıfat, bütün insanlar için geçerlidir.³

Allah, yeryüzünde iradesini temsil etmek üzere insanı yaratmış, orada ilâhî emirleri yaşama görevini de ona vermiştir.

İlâhî hikmet, yeryüzüne sahip çıkması, otoritesini eline alması, üzerinde tasarıfta bulunması içindeki güç ve enerji kaynaklarını, hazineleri ve hammaddeleri keşfetmesi için bir halife yaratmayı dilemiş ve ilk insan olarak Hz. Âdem’i yaratmıştır. Hz. Âdem, insanlığın ilk atasıdır ve soylarımızla kendisine dayandığımız, beşer cinsinden yaratılanların ilkidir.⁴

Rabbimiz, Hz. Âdem’in vücudunu topraktan yaratmış, ona ruh üflemiştir. Bu konuda Kur’an’da şöyle buyurulmaktadır:

“Hani Rabbin meleklere demişti ki: "Ben, kupkuru bir çamurdan, şekillenmiş kara balçıktan bir insan yaratacağım! Ona şekil verdiğim ve ona ruhumdan üflediğim zaman, siz onun için hemen secdeye kapanın!"⁵

Allah, Hz. Âdem (a.s.)’ı yarattı bütün eşyanın isimlerini öğreterek ona ilim verdi.

“Âdem’e bütün isimleri öğretti. Sonra onları önce meleklere arzedip: Eğer siz sözünüzde sâdık iseniz, şunların isimlerini bana bildirin , dedi. Melekler: Yâ Râb! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederiz, senin bize öğrettiklerinden başka bizim bilgimiz yoktur. Şüphesiz âlim ve hâkim olan ancak sensin, dediler. (Bunun üzerine:) Ey Âdem! Eşyanın isimlerini meleklere anlat, dedi. Âdem, onların isimlerini onlara anlatınca: Ben size, muhakkak semâvat ve arzda görülmeyenleri (oralardaki sırları) bilirim. Bundan da öte, gizli ve açık yapmakta olduklarınızı da bilirim, dememiş miydim? dedi.”⁶

Allah’ın Hz. Âdem’e öğrettiği bu isimler, insanların tanışmasına ve anlaşmasına sebep olan bütün isimlerdir. İnsan, hayvan, yeryüzü, deniz, dağ gibi her şeyin ismidir. Bununla, Hz. Âdem’e az veya çok dil öğretilmiş, insanlık Hz. Âdem’in halife olarak yaratılmasıyla başlamıştır.⁷

¹ Bakara Sûresi, 30.âyet.

² El-Câmiu’ li-Ahkâmi’l-Kurân, İmam Kurtubî, C.1, sh.536

³ Kur’an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir, C.1, sh.100-101

⁴ Hz. Âdem’den Günümüze İslâm Tarihi, Mahmut Şakir, C.1, sh.35-37

⁵ Hicr sûresi, 28-29. âyetler

⁶ Bakara sûresi, 31-33. âyetler

⁷ Hak Dini Kur’an Dili, Elmalılı M. Hamdi Yazır, C.1, sh.262-263

Allah, insanı fitrat üzere yaratmıştır. Fitrat kelimesi sözlükte “ilk yaratılış hali, temiz ve aslî tabiat” anlamındadır. Bu kelime; insana yaratılıştaki verilen güzellikleri ve özellikleri ifade eder. Kur’ân-ı Kerîm’de şöyle buyrulmaktadır:

“O hâlde yüzünü bir hanîf (Allah’ı birleyen) olarak dine, Allah’ın fitratına çevir ki insanları onun üzerinde yaratmıştır...”⁸ buyrulmaktadır. Bu kelime, Kur’an’da yalnız bir defa bu âyette geçmektedir. Aynı kökten gelen “fetera” fiili, “yaratır”; “Fâtır” ismi de, “Yaratan” anlamındadır ve birçok âyette geçmektedir.

İnsanın fitrat üzere yaratılmasından maksat “ her ferdin kendine mahsus yaratılışı değil, bütün insanların insan olmaları bakımından yaratılışlarında esas olan ve hepsinde ortak bulunan genel yaratılıştır.”⁹ Ancak bununla birlikte her insan, yaratılış itibarıyla birbirinin aynı değildir. Fiziksel anlamda; parmak izi, göz bebeği, işitme özelliği, ses tonu ve yüz hatları gibi hususlarda özeldir.

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmaktadır:

“Allah Teâlâ, Âdem’i yeryüzünün tamamından aldığı bir avuç (toprakten) yarattı...Bu sebeptir ki Âdemoğulları, yeryüzündeki toprak çeşidi ölçüsünde gelmişlerdir. Bunlardan kimi kızıldır, kimi beyazdır, kimi siyahtır, kimi de bunlar arasındadır. (Yine insanların) kimi yumuşak, kimi sert, kimi kötü, kimi de iyidir.”¹⁰

Bütün bunlardan da anlıyoruz ki Allahu Teâlâ, insanı en güzel şekilde yaratmıştır. Âyette:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

“Muhakkak ki biz insanı en güzel şekilde yarattık”¹¹

Bu âyete göre insan:

1. Ruh bakımından en güzel,
2. Beden bakımından en güzel şekilde yaratılmıştır.

Allah: Hayvanlara beden ve nefis vermiş, akıl vermemiştir. Meleklerle akıl ve ruh vermiş, nefis vermemiştir.

Takvîm; insanın belinin doğrulması, boy-posunun güzelleşmesi, gücünün ve yeteneklerinin yükselmesi, akli, anlayışı ve ahlâkıyla ilâhî güzelliğe ermesidir.

Allah cc, insanı diğer varlıklardan üstün kılmıştır: Çünkü:

- a. İnsan, fizik olarak en güzel şekilde yaratılmıştır. İnsan, bütün mevcut varlıkların en güzelidir. Bu güzelliğin kaynağı, Allah’ın onu kendi eliyle (kudretiyle) yaratıp, kendi ruhundan üflemesidir.¹²
- b. Allah, insanı akılla süslemiştir. Emrini yerine getirir. Ayırdetme kabîliyetinden dolayı hidâyeti bulur.
- c. İnsana düşünce, anlayış, ilim gibi nimetler verilmiştir.
- d. İsteddiği şeyi söyleyebileceği, bir dil verilmiştir.
- e. İnsan; canlı, bilen, işiten, konuşan, dinleyen, gören, düşünüp tedbir alan ve daha güçlü varlıklar üzerinde hakimiyet kurabilen bir varlıktır.
- f. Allah, insanı bütün yaratılmışların içerisinde en kabîyetli yaratmıştır.
- g. İnsan, iki ayak üzere yürür, iki eli vardır. Parmakları ile dilediğini istediği gibi kavrar.

⁸ Rum sûresi, 30. âyet

⁹ Hak Dini Kur’an Dili, Elmalılı M. Hamdi Yazır, C. sh.

¹⁰ Tirmizî, Tefsir, 48

¹¹ Tin Sûresi, 4.âyet.

¹² Sâd Sûresi, 72. âyet

- h. İnsan hariç her canlıyı yüzükoyun yürüyecek, sürünecek veya uçacak şekilde yaratılmıştır. İnsan ise dimdik, ayakları üzerinde yürür.
- i. Diğer canlılar gıdalarını, ayakları, gagaları ve ağızları yardımıyla yerler. İnsan ise, yiyeceği şeyleri eliyle ve güzel bir şekilde alıp yiyebilecek bir şekilde yaratılmıştır.¹³
- j. Allah'ın bahsettiği akıl sayesinde insan; iyiyi kötüden, hakkı, bâtıldan ayırabilmektedir.
- k. Allah, insana utanma hissini vermiştir ki insan bu duyguyla, birtakım mahrem ihtiyaçları için gizliliğe riayet eder.
- l. Allah, insanı en güzel şekil, sûret ve yapıda yaratmıştır. İnsanoğlu, aslı birdir. O da Âdem (a.s.)'dir. Nitekim o günden itibaren, bugün kendisini görmekte olduğumuz fizyonomisiyle mükemmel bir güzellik numûnesi olarak vücut bulmuştur.
- m. İnsan yaratıldığı günden beri, giyinip ve avret yerlerini gizleme özelliği bakımından da diğer varlıklara üstün kılmıştır. Materyalistlerin iddia ettikleri gibi, insan önceleri ilkel bir varlık değil, mükemmel bir hayat tarzına ve medeniyete sahip varlık olmuştur.¹⁴
- n. Allah, insanı yeryüzünde halife kılmıştır.¹⁵

Sonuç olarak insan en güzel kıvama erebilecek, olgunlaşmaya elverişli bir şekilde yaratmıştır. Hz. Ali (r.a.) şöyle demektedir:

"İlâcın sendedir de farkında olmazsın.

Derdin de sendedir fakat görmezsin.

Sanırsın ki sen sade bir küçük bir cirimsin.¹⁶

Halbuki sende dürülmüş en büyük âlem."

Şeyh Galip ise:

"Hoşça bak zatına zübde-i âlemsin sen,

Merdûm-i Dide-i Ekvan olan âdemsin sen," demiştir. Yani:

"İyi bak kendine şu âlemin bir özü, bir özetisin. Kâinâtın gözbebeği olan âdemsin sen" der.

Bazı sâlih kimseler de bu âyette ilgili şöyle demişlerdir:

"Ya Rabbi! Bize dünyada şekillerin en güzelini verdin. Âhirette de fiillerin en güzelini ver, yani günahlarımızı bağışla, kusurlarımızı görme."¹⁷

Bu özelliklerle yaratılan insan, imtihan için yaratılmıştır. Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

"Ben cinleri ve insanları ancak ibâdet etsinler diye yarattım."¹⁸

Alınacak Dersler:

- 1- İnsan, halife olarak yaratılmıştır.
- 2- Allah, bütün varlıkları insan için yaratmıştır.
- 3- İnsanı da, kendisine kulluk ve ibâdet için yaratmıştır.
- 4- İnsan başıboş değildir. Dünyada imtihan edilmektedir.

¹³Tefsîr-i Kebîr, Fahrüddin Râzî, C.23, sh. 246

¹⁴ Hz. Âdem'den Günümüze İslâm Tarihi, Mahmut Şakir, C.1, sh.35-37

¹⁵ Bakara sûresi, 30. âyet

¹⁶ Cirim: Küçük bir şey

¹⁷ Tefsîr-i Kebîr, Fahrüddin Râzî, C.23, sh.246

¹⁸ Zâriyât Sûresi, 56.âyet.

5- Dünya imtihanını kazanabilmek için; bütün işlerde, Allah'ın rızasını esas almak gerekir.

Not: Bu hafta:

1. Fitratımıza uygun davranıp-davranmadığımızı gözden geçirelimi
2. Bu sohbeti aile fertlerimizle de paylaşalım.
3. Zâriyat sûresi 56. âyeti ezberleyelim.